

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. Arany János-utca 1.
hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.
SZERKESZTI
SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve frt 7.—
Félévre „ 3.50
Negyedévre „ 1.75
Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Nyílt levél Szabolcsi Miksa urhoz.

Budapest, nov. 26.

Tisztelt barátom!

Ön kérdést intézett hozzám, vajjon helyeslem-e, hogy ön az „Egyenlőség“ szerkesztését átvette s helyeslem-e azt a hirlapi működést, mely arra törekszik, hogy hazai zsidóságunk ismerje meg önmagát, tartsa fenn komoly önérzetét; legyen jó zsidó, de egyuttal jó magyar és jó hazafi s teljesítse nemesen azt a feladatot, melyet a gondviselés elébe tűzött saját felvirágzásának, de egyuttal hazánknak és a közmíveltségnek érdekében?

Kérdésére feleletem egyszerű. Egész lelkemből helyeslem a célt, melyet ön maga elé tűzött.

Gyermekkorom óta változatlanul élt bennem az a meggyőződés, hogy a zsidóság csak egy vallási felekezet hazánkban s nem több és nem kevesebb s vele szemben a keresztény felekezeteknek se több jogai se kevesebb kötelezettségei nincsenek, mint a mennyit egymás közt kell gyakorolniok. S politikai pályám folyamán s kivált az antiszemitismus áldástalan harczi közt, a mikor nekem az első sorban kellett küzdenem, ama régi meggyőződésemmel még egy új is járult s ez az, hogy a jogegyenlőségnek s a valódi demokráciának hazánkban épen a zsidóság a legderékabb harczoja.

Sok mondani valóm van és lesz — ha Isten éltet — nekem is még e kérdésben. Talán nincs még itt az ideje, de erősen hiszem, hogy nem sokára itt lesz, a mikor a nemes demokracia zászlója magasan és tisztán lobog s a mikor a közélet minden komoly és nemes harczoja e zászló körül csoportosul. Ön és lapja csak készítsék hiven azt az utat, mely ide vezet.

Se az esetleg siker, se a netalán bekövetkező

támadások ne lankaszszák meg önnek erejét. A gondviselés nagy czélokra választá ki a zsidóságot s ennek ezekhez szüksége van az önbizalomra. Ezt fentartani és edzeni igazán méltó dolog.

Nekünk, magyaroknak idegen ajkú, sajátos nemzetiségeink közt szükségünk van a zsidóságra. Ott a magyarságnak, országunk központjain pedig a szabadságnak és gyakorlati műveltségnek hű közkatónái a zsidók.

Áldás kísérje és siker jutalmazza önnek működését.

Eötvös Károly.

Az antiszemitismus hanyatlása.

Ki hitte volna, hogy aránylag rövid idő alatt oly határozott fordulatot észleljünk az antiszemitismus fejlődésében, mely a hívő tömegek előtt is bizonyossá teszi, hogy a szenvedélyesen szított mozgalomból kifogyott az éltető erő? Tegnap még duzzadva az egészség piros színében állott előttünk, hevitve pezsgő vértől karjai és izmai merész tettekre látszottak feszülni. Ma arczán a hippokratesi elváltozás vonásai ülnek, karjai erőtlenül hullanak alá, vérszegénység okozta tá-molygó járása és dadogó beszéde a közeli enyészetet hirdetik. Két három évvel ezelőtt csakugyan azt lehetett hinni, hogy Magyarország az antiszemitismus választott földje. A tisztaeszlelő per a szenvedélyek viharzását elvitte egyformán a magyar társadalom legmagasabb és legmélyebb rétegeibe, elemi erővel fölborította amaz erős gátokat is, melyeknek a közvélemény áramlását minden időben helyes mederbe kellene terelniök. Az általános választások az antiszemitismus pártját oly számmal hozták a parlamentbe, a milyenhez közelítő sem létezik másutt, hol az antiszemitismus ép ugy a nyilvános élet harczi tényezői között szerepel. Az antiszemiták legjobban hihették, de mások is valószínűnek tarthatták, hogy ez a párt nevezetes befolyást fog gyakorolni a parlamentári tanácskozás menetére.

Lapunk mai száma 10 oldalra terjed.

Még a legnyugodtabbak is itélték, hogy a felidézett küzdelmek mérge egész nemzedékünk haladásában érezhető fog maradni.

Valósággal pedig milyen jelentéktelenné és számbavehetetlenné vált már is az antiszemitizmus nyilvános szereplése! Nem csak senki más, de ők maguk az antiszemitizmus hősei sem veszik már ügyüket komolyan. Mintha minden bizalmukat önmagukba is elveszítették volna, hovatovább a nagy hallgatás pártjává válnak. A mi által a közönség figyelmét még leginkább magukra vonják, a botrányos czivakodások és becsmérlések, melyeket egymás között folytatnak. A nemezis legmeteszőbb ironiája! A kik minden kérdés legegyszerűbb megoldásának, minden baj világos kézenfekvő gyógyszerének hirdetik, hogy a zsidó világot és a keresztény világot minden terén kiegyenlíthetetlen ellentéteknek kell tekinteni, minduntalan saját legszűkebb táborukban fedeznek fel valami zsidó szellemet, mely egész harczi hevőket kimeríti. Ugy látszik, az antiszemita a zsidó üzemek kiirtásában egész odáig jutnak el, hogy nemsokára egymást fogják kiirtani.

Az antiszemita izgatás e gyors lehányatlása örök bizonyossága marad ama természetes józanságnak, nemes emberi felfogásnak, melyet a legerősebb kísértések is a magyar nemzet történelmi jellegének, vonásai közül letörülni soha nem tudnak. A ki magyar földön lakik, ne találjon rá okot, hogy kétségbe essék az igazság érzésének teljes diadala fölött.

Van valami természetes abban, hogy a tiszta-eszlári per hatása alatt a magyar közvélemény egy ideig

az antiszemita bujtogatás zsákmányává vált. Az antiszemita izgatás az által, hogy legerősebb támadását, legveszedelmesebb védjét a törvényszéki eljárás védett állásából, hogy úgy mondjam egy megvihatlan fellegvár sánczai közül lehetett intéznie, megközelíthetlenné vált a józan kritika minden ellenhatása iránt és egy uralmat kellett, hogy nyerjen a művelt szellemek fölött is. Valljuk meg, hogy a ki nem ismerté a zsidó vallás benső természetét, melynek minden törvénye diametralis ellenkezésben áll a vérvád föltevésével, a legobjectivebb gondolkozás mellett is könnyen zavarodhatott meg, valjon a rendes birói vizsgálat eredményeiként feltüntetett adatok nem bírnak e tényleges alappal. És a mi jó derék köznépkönnél, melynek az egészséges felfogás és a méltányos érzület képezi legszebb erényeit, nem kellett e a törvényszéki eljárásnak a naiv képzelődést felgyujtania, nem kellett e rémes összeesküvésekben, láthatlan természet fölötti veszedelmekben, valami borzalmas megfoghatlan zsidóhatalomban hinnie, mindazokban a képtelen dolgokban, melyek az antiszemitizmust a babona félelmes varázsával ruházták fel. A tiszta-eszlári perben a zsidóellenes agitáció egyszerre megnyerte a vilányos közlés útját, hogy azt, mi évek során át egyetlen ember kigunyolt rémlátománya volt, százezrek vérhallucinációjává, ellenállhatlan ragályos lázzá változtatta. Jehova ez egyszer csodát művelt az antiszemitizmus javára, és Bileam szamarát emberi nyelvvel ügyök szolgálatába rendelte.

De a magyar nép teljes kijózanodására nem sok

A király rendelte.

Történeti töredékek.

I.

Hogy Trastamara Henrik nem szerette a zsidókat, azon nincs mit csodálni. Idősebbik testvérét, Don Pedrot az irigykedő hidalgok és a ravasz papok „zsidó királynak“ nevezték és Henrik nagy készséggel hitte el nekik, hogy ő neki, mint jó kereszténynek, csakugyan kötelessége, a kastiliai trónt hatalmába keríteni. Henrik hadsereggel tört testvéreire, de a „zsidó király“ ugyancsak megverte és Henrik kényszerítve volt Franciaországban új sereget toboroztatni. Tizenhárom évig folyt a testvér háború és ez idő alatt Henriknek nagyon is alkalma volt tapasztalni, hogy ha igaz, hogy a király kegyeli a zsidókat, a zsidók is derekasan ki tesznek a királyért. — Maga Du Guesclin, a francia segédsereg vezére, csodálkozással említi fel, hogy ő kastiliában egy olyan ellenségre bukkant, a minőről nem is álmodott: zsidó csapatokra. „Don Henrik — így folytatja Du Guesclin — folytonos pénzzavarral küzd, míg Don Pedrot bőven tartják pénzzükkel a zsidók. De ezek nem csak arany dublonjaikkal támogatják kastilia királyát, hanem karjaikkal is, és ezek, lelkemre mondom, erős károk! Az ördögben is, nálunk alig hinné valaki, hogy

ez a megvetett faj anyyi erőt és bátorságot kifejteni képes. Igaz, hogy it, Spanyolországban egészen más bölcsőben ringatják a zsidót, mint más keresztény országban, de épen ezért Don Henrik nem okosan cselekedett, midőn ezt az elemet már eleve halálos ellenségévé tette; kecsgettette volna inkább magához, sokkal könnyebb dolga lenne most.“

1363 ban, a háború 13. évében a „zsidó király“ Montiel mellett meggyilkoltatott, a gyilkos maga Don Henrik volt.

A kastiliai zsidók, kik a legitim király ügyét az utolsó pillanatig a legnagyobb odaadással védték, tudhatták mi vár rájuk; mert a napot, melyen Pedro király megöletett, sokáig gyásznapként ülték meg míg nem Henrik király a gyász megtartását betiltotta.

Trastamara Henrik, a testvérgyilkos, a trónrabló vallásos, nagyon vallásos király volt; az egyház elhalmozta kegyével, a papok „buzgó“nak nevezték — hisz buzgók voltak a Bertalanéj rendezői is — ő pedig e nagy kitüntetéssel érdemelte ki, hogy megkezdte a zsidóülözés nagy művét.

Az araboknak Xerez de la Frontera melletti döntő győzelmük óta, ő volt az első keresztény király Spanyolországban, ki korlátozni kezdte a zsidók szabadságát.

idő kellett. A közértelem ma már tisztában van vele, hogy melyik az ok és melyik az okozat. Jól tudja, hogy nem a vérvád szülte a zsidó ellenes agitációt, de megfordítva az igitatori fanatizmus idézte elő a tiszta-eszlári pert. És kivetköztetve a mystikus hiedelem köpenyegéből, mi maradt az antiszemitizmus elve egyéb, mint a pusztá gyűlölségnek, egy az erkölcsi világban soha meg nem engedhető gonosz szenvedélynek uralma az állami életben. Az antiszemitizmusnak ez a sajátsága is az, a mi az időink oly különös tüneményévé teszi. A gyűlölködés bizonyosan mindig létezni fog a szenvedélyek világában, s a meddig emberi szivek dobogni fognak, mindig befolyásolni fogja, úgy az egyesek mint a társadalmak életét, de hogy egy politikai párt mint olyan nyíltan a gyűlölködést fogadja el lételvénnek s az állami czélok legfőbbjeként ellenséges indulatot hirdessen kivétel nélkül mindazok iránt, kiket a születés és véletlen az emberek bizonyos faji vagy vallási osztályába sorolt, ehhez fogható jelenséget nem tüntettek fel a közép-kor legsötétebb századai sem. Akármilyen magyarázza is meg az ily különös irányt fölmerülését, nem ez irányzatban kellett és gyökereznie a teljes sikertelenségnek, mely az antiszemitizmust hazánkban utólrerte? Van-e nemzet, mely a pusztá gyűlölség tanaira kevésbé fogékony lehetne, mint éppen a magyar, a „genorosa natio“ dicsével koszoruzott nemzet, mely történelmi életének minden szakában nemes ösztönei által tündökölt, Ha az antiszemitizmusról éppen gyűlölködő elve miatt joggal hirdették, hogy ellenkezik a

kereszténység tanaival, bizonyosan még jobban ellenkezik a magyar nép természetével. Hirdették, hogy nem lehet megfértiök a zsidók erkölcsével és szokásaival, és ime a valóságban gyorsan kiderült, hogy nekik nem lehet megegyezniök a magyar ember erkölcsével és hajlamaival.

Magyarország zsidó honpolgárait nézve, nagy elégtétel és nagy tanúság rejlik az antiszemitizmus végzetes sorsában. Bizonyosan csak új okot találhatnak, hogy forró válhatlan szeretettel ragaszkodjanak a magyar hazához és átérzeze a magyar patriotizmus összeolvasító varázsát és mentől szorosabbra fűzzék a kapcsokat, melyek már is a nemzet szellemi és erkölcsi életéhez fűzik őket. A mi az antiszemitizmus legerősebb dühöngésének a zsidóság jobbainak igazi fájdalmat, súlyos aggodalmat szerzett, éppen nem ez volt, hogy talán vallásukat féltették volna az üldözéstől, személyes biztonságukat, emberi jogaikat látták volna veszélyeztetve. „Jam vidi, alios ventos“, gondolhatták ők is mindnyájan. A mitől igazán tartottak, csak az volt, hogy az assimiláció, a kölcsönös megértés munkája lesz hátravetve, a nemzeti szellem és nemzeti művelődés általánosságát új akadályok keresztelhetik. De most mindenki új bátorsággal foghat a megrontott munkához, melyet lelkünk egész erejéből kell folytatnunk. Ha vannak még emlékeink és előítéleteink, vagy olyan jogos panaszaink és természetes keserűségünk, melyek a dicső munkát feltartoztatni képesek; áldozzuk fel mind a közös hazának nagy oltárán.

Mezei Ernő.

Fölötte érdekes tény, hogy éppen Henrik király udvara egy időben irodalmilag — hogy mondanák csak a mi antiszemitaink — elzsidósodott. De los Milos Maroth című könyvében e sajátságos jelenségre vonatkozólag a következő mulattató történecskét beszéli el: „Az udvari kápolnában történt, hogy a mi jámbor predikátorunk, a hölgyeink által annyira kegyelt szép Pál szerzetes, a felséges királyi pár, a fenséges királyi hercegek és hercegekisasszonyok jelenlétében harsány hangon dörögött a szószékről. Nem kell mondanom, hogy a mi Pinkászunk a zsidó könyvek ellen heveskedett, melyek most napirenden vannak. Szemére hányta a fiatal hercegeknek és a kecsesen pirulni tudó szép hercegnőknek, hogy titokban Karrión zsidó könyvével foglalkoznak, melyekre jó kereszténynek még ránézni sem volna szabad; szekrényeik titkos fiókjait Karrión zsidó könyvei népesítik, sőt ágyaik is Karrión zsidó műveivel telvők. Isten házában — folytatá — nem járnak, inkább Karrión zsidó tanaiba mélyednek és ha eljárnak is, ajkaik nem imát rebegnek, hanem Karrión zsidó szerelmidalait, akarván így ámitani a szenteket. Karrión zsidó itt, Karrión zsidó ott, Karrión zsidó mindenütt. Ezeket mondva dühvel csapta össze kezeit a levegőben; de oh jaj, ekkor a szószékről egy fehér csomag repült felséges királynénk lábaihoz: papirtekercs volt, melyet a mi jámbor predikátorunk kabátja ujjában elrejtve tartott, miről azonban a hadonászat

hevében megfedekezett és jámbor predikátorunk Karrión zsidó legújabb szerelmidalait parittyázta királynénk lábaihoz.“

De ki volt Karrión? egy 25 éves ifju nagy ábrándos, fekete szemekkel, halvány arczczal, békerítve éjsötét, hosszú fürtökkel; egy ifju, kinek szép homlokára, három nemzet füzte a babért, Isten volt ő a földön: Költő. Megbocsátható, hogy a merengő Anna, Henrik unokahugo, Karrión költeményeiért rajongott és hogy rajongott a déli költőért magáér is, ki a királyi testőrség tisztje volt; megbocsátható az is, hogy Karrión egész költői lelkével csüggött a szép hercegnő szerelmén; hisz szerelmének köszöni a spanyol irodalom eme troubadourja legédesebb dalait; de meg nem bocsátható Karriónnak, hogy elfogadta a fiatal szerető hajadontól az áldozatot, melyet az szerelmének hozni kész volt. Karrión t. i. megszóktette a hercegnőt.

E tettnek a következménye az lett, hogy Henrik király 2 rendeletet bocsájtott ki; az egyik elzárta a zsidók elöl a katonai pályát a másik megtiltotta a zsidóknak — költőknek lenni; mint hogy azonban ez utóbbi tilalmat nem igen lehetett ellenőrizni, a királynak egy harmadik rendelete megtiltotta a keresztényeknek a zsidók által írott művek olvasását. „Nem kell azonban mondanom — így jegyzi meg egy kortárs — hogy alig olvastak Kastiliában több zsidó könyvet, mint éppen a tilalom utáni időben.

(Folytatjuk.)

Mi lett Moriczból?

Nem álmolta biz ő azt soha, hogy még valaha gazdag tulajdonosa lehet sok gyémántnak és egyéb nemes köveknek, még pedig Amsterdamban, melynek létéről alig volt ő kegyelmének tudomása. Hát nem gazdag ő még most sem, nemes kövei sincsenek még, de a legjobb uton van oda, hogy megszerezze. Az olvasó bizonyára eltalálta, hogy a hajdan sokat emlegetett Scharf Móríczi fiúról van szó, kinek egy a szüleihez intézett, héber betűvel írt német levelét csak e napokban volt alkalmam elolvasni. Moricz ebben a következőt írja:

„Kedves apám! Alig irhatom meg neked, milyen nagy örömöm volt a tegnapi napon. Mesteremtől megkaptam a felszabaduló levelet és én most már segéd vagyok. A fizetésemet mindjárt felemelték 5 forinttal hetenként a mi pénzünk szerint; én tehát most már 40 forintot fogok hónaponként keresni.

Neked kedves apám husz forintot küldök most, mert azt írod, hogy nagy szükségben élsz. A pénzemet tovább is Abrahamson urnál hagyom, mert nála legbiztosabb. Deutsch ur (Moricz mestere) megigérte, mikor a felszabaduló levelet átadta, hogy megtart műhelyében, a meddig nekem tetszik és azt kívánta, hogy segítsen az Isten engemet is arra, hogy valaha egy műhelyt állítsak fel magamnak. — A gyémántesizolásra rosz idők járnak és van itt több műhely, a hol a segédeket elbocsájtották, mert nincs munka, a mesteremnél azonban jól megy minden. Mióta segéd vagyok, azóta új lakásom van egy Koronell Izsák nevű portugáli zsidónál, kinek a felesége Németországból való. Talán nem is tudod kedves apám, hogy ezek a portugali zsidók egészen másképen imádkoznak mint mi; én nem is értem őket.

Stein úr (egy Magyarországból származó borkereskedő) azt mondta a multkor, hogy ha Deutsch urnál nem lesz munka, akkor menjek ő hozzá, ő majd üzletébe fogad, de én azt mondtam neki, hogy inkább akarok gyémántesizoló maradni.

Ird meg kedves apám, hogy még mindig olyan nagy szükségben élsz-e, van-e már munkád Budapesten (Scharf József itt a cipész mesterségét üzi) ird meg mit csinál az anyám (mostohája), a kis Rózi meg a többi gyermek, mit csinálnak a rokonok Ujhelyen, Patakon, meg Nánáson? Csókellak és tisztellek tégedet meg mindnyájatokat és maradok szerető fiad.

Scharf Móríczi.

Arra kérlek kedves apám, ne változtasd meg a nevedet, mert nem akarok más nevet.

* * *

Mint ebből látjuk, Mórícznak jó dolga van, de kitűnik az is, hogy ő korántsem olyan vásott, rosz gyermek, a minőnek az ember a történetek után joggal tarthatná. „Ugyan — kérdeztem egy izben az öreg Scharftól — mivel mentette a fia hallatlan eljárását a pör folyama alatt? hiszen a fiu két évig magánál lakott Amsterdamban, hát csak nem hihető, hogy ne vonta volna kérdőre

egyszer vagy máskor?“ Az öreg Scharf erre elkomorodott, kis idő mulva így felelt: „Ezt kérdezi tőlem mindenki, ezt hiszi mindenki, de én még sem mondhatok semmit sem. A fiam maga soha sem érintette a multat, engemet pedig, nem tudom magam sem miért, nem vitt rá a lelkem, hogy kérdőre vonjam. A fiunak először fájdalmat és szégyent okoztam volna, de félttem másrésről saját magamtól is. Én hirtelen ember vagyok és nem állok jót magamról, hogy a fiura rá nem támadok, ha viselkedése szóba kerül, pedig én nem akartam a fiut magamtól elidegeníteni.

Mostoha anyja előtt inkább nyilatkozott. Feleségem egyszer hozott a szomszédától egy vastag kötetet, melyben együtt voltak a mainzi „Izraelit“-nek a pör és a tárgyalás alatt megjelent összes lapjai. Ebben a kötetben Moricz egyszer olvasgatott; a fiu az nap sem nem ebédelt, sem nem vacsorált, éjjel nem aludt, hanem folyton olvasott; nappal hallgatag, komor volt, úgy hogy jónak láttam a kötetet eltenni. Mikor aztán a munkától hazajött és a kötetet nem találta, a mostohájától félénken kérdezte, hogy hova vitték azokat az ujságokat? „Hát minek az neked — mondotta neki feleségem — hiszen te azt jobban tudod, mint az a könyv! A fiu szónélkül elsompolygott, de az naptól fogva Móríczi szabad idejében üres lapokat kezdett teleírni, melyek már akkor is, mikor Amsterdamtól ott hagytam, jó csomót tettek ki, és melyeket Móríczi a világért sem mutatott volna. Mostohája később egy alkalommal német emlegette (Scharf itten egy előkelő nyiregyházi hölgy nevét említette), mire Móríczi azt jegyezte meg: Ez nekem a tárgyalás alatt 300 frtot ígért, ha tovább is csak azt fogom mondani, amire kitanítottak.“

Az apja fia magaviseletének kulcsát annak roppant pénzvágtyában véli leginkább megtalálni. Móríczi t. i. — mint az apja beszéli — a keresményéből soha egy krajczárt nem adott ki gyümölcsre, játékszerre, nyalánkságra, vagy mulatságra. Hogy több pénzt keressen, sokszor éjjelre külön munkát vállalt. Ennek a fiunak Nyiregyházán aranybányákat ígértek, elhitették vele, hogy az egész világ csak ő vele foglalkozik, grófok, hercegek, miniszterek. de még a legmagasb helyen is csak ő róla beszélnek, az ő jövőjéről gondoskodnak. És ő eleget látott akkoriban, hogy mindezeket el is hihesse. Egyébiránt nyomtatva is olvasta a „Függetlenség“-ben — más lapot mint a „Függetlenség“-et nem juttattak hozzá — menyinyire gonoszok és megvetettek a zsidók, kiket nemsokára kikergetnek az országból és csak egy nemes, derék, jóra való ember van köztük: Scharf Móríczi. Nem csoda hát — így hiszi az atyja — ha a faluból behozott, különben sem éleleszü fiu a kezdetben csak félelemből, korbács által kicsikart vallomást, később önként magáévá tette.

Móríczi ma körülbelül 19 éves, a gyémántesizolásban, mely rendkívüli súlyos munka, roppant megizmosodott, kollegái közt a legerősebb. A jövő évben sor alá kerül Nyiregyházán.

Sz.

Kompert Lipót.

Nagy ember halálának hírének közölték e héten a hírlapok. Fényes tehetséget, kitünő író, a zsidó nép életének, szokásainak és erkölcesének egyik legjobb festőjét ragadott el a halál, döntött sírba a fájdalom angyala.

Kompert költő volt a szó valódi és legszebb értelmében; zsidó költő volt, mert nagyszerű elméjével a zsidóság, az ő felekezete szolgálatában működött, tisztelték érte nemcsak izraelita hitsorsosai, hanem elismeréssel adóztak neki a legmagasabb körök.

Sok gyönyörű műve közt, mint minők: „A getthoból“, „Cseh zsidók“, „Utcza története“, „Romok közt“, találunk egy esodaszép elbeszélést a zsidó életből. „Évforduló“ a címe e kis remekműnek, mely a zsidók halottaik iránti kegyeletét, megemlékezését tárgyalja.

Legnagyobb élvezettel olvasták ezen elbeszélést mindenütt és kezébe került ez Prágában tartózkodó Ferdinánd királynak is, ki ismételtén olvasta a szép munkát, mely sokáig foglalkoztatta. Egyszer egészen váratlanul odafordul udvari bankárához, az orthodox Deutsch Ignácshoz, és kérde: Ugyan, ha zsidó gyermektelenül hal el, ki mondja érte a halotti imát?

A bankár ámulva tekintett az uralkodóra, ki hozzá soha ily kérdést nem intézett.

— Felség, vannak a zsidóknak ugynevezett szent egyletek, kik elhunyt tagjaikért, haláluk évfordulóján elmondják a halotti imát.

— Van Prágában is ily egylet?

— Igen, Felség.

— Hogyan hívják?

— Cheyra Kadisa.

A fejedelem magához hívatta az egylet elnökét, kikérdezte az egylet belső ügyeit illetőleg és végre felvettette magát a cheyra kadisa tagjai közé.

És azóta jóságos Ferdinánd neve disze az egyletnek, mely az uralkodó halálának évfordulóját mindenkor megüli és érte a kadis imát elmondhatja.

Ez az eset bizonyára világosan jellemzi Kompert elbeszélésének nagyszerűségét, remek hatásosságát.

A zsidó író Csehországban Műnchengratzban született 1822. május 25-én. Szülei tisztességes, de teljesen vagyontalan emberek voltak. Gymnasiumi tanulmányait Jungbunzlauba végezte; Prágában hallgatott bölcsészetet, de vagyontalansága miatt félbehagyta tanulmányait és tanítónak lett; 1840-ben hazánk egyik pusztáján tartózkodott és később Andrássy György grófnál nevelősködött. Megnősült 1857-ben és ugyanakkor állomást nyert a bécsi hitelbanknál, de csakhamar megúnta a hivataloskodást, irásnak szentelte életét. Mindenkor keresett annyit, a mennyi megélhetésére szükséges volt. Igen sok tiszteletbeli hivatalal bízták meg; elnöke volt a Schiller-alapítványnak és becsületet szerzett a zsidó névnek mindenütt.

A bécsi kultushitközség is nemes, szakértő tanácsadót veszt benne.

Csütörtökön vitték örök nyugalomra.

A Francziskaner-tér 1. sz. alatti ház harmadik emeleten feküdt a virágokkal beborított koporsó.

Már fél tizkór gyülekeztek a tudomány és irodalom férfiai, számos tanár és jótékony egyesület. Beláthatlan tömeg kísérte a gyászmenetet, mely 11 órakor érkezett a temetőbe. Rövid ima után Jellinek dr. gyönyörű beszédet tartott, mely mélyen meghatotta a jelenlevőket. Beszéltek még Schembera író, a „Concordia“ hírlapíró egyesület elnöke és Weileu lovag. Mindnyájan fájlalva említették annak holtát, kinek nem volt ellensége, ki irataival, műveivel elragadott mindenkit.

Béke poraira!

Zsidók Franciaországban.

Egész Franciaországban csak 85,000 izraelita lakik s ezek között 50,000 körül a párisi közigazgatási kerületre esik, a többiek pedig Bajonne, Bezancon, Bordean, Lille, Lyon, Marseille, Nancy és Vesoul kerületekben vannak elszórva. Gazdasági tekintetben a zsidó lakosság Franciaországban kedvező viszonyok között él. Ugyanis, nagy a jelentékeny tőkepénzesek száma míg a zsidó proletárok csekély részt képviselnek. Leginkább ipart és kereskedelmet űznek (posztó-, pipercikk-, drágakő-, és divatáru üzletek; a vidéken leginkább gyárak); a szabad foglalkozások között vállalkoznak szolgálatot, az állambivatalokban, a seregben, irodalomban, és sajtóban; sok közülök az orvos, kevesebb azonban az ügyvéd és mérnök. Itt is vannak jótékonyági szövetkezetek, melyek a legérezhetőbb vagyoni egyenlőtlenségeket lehetőleg kisimitják. A zsidók kivált városokban élnek: A házasági korra nézve nem különböznek a többiektől. Egy 1880-diki hírlap szerint 171 község van Franciaországban; az „Archives Israélites“ című évkönyv pedig 145 re mondja azoknak számát, és egy mind-kettő tekintetbe veszi a francia birtokok községeit is. A mi az egyesületek ügyét illeti, első sorban kiemelendő az „Alliance Israélite universelle“ jótékonyági egyesület és ezenkívül még számos ilyen. Egyike a legkiválóbb zsidó egyesületnek a „Société des études juives“, mely feladatául tűzi ki a héber-tudományos művek kiadását. A zsidó nemzeti egyesületek sorában Franciaországban csakis a „Jehuda hanitzchi (az örök Juda)“ című párizsi tanulóegyesület említendő fel. A mi a társadalmi tagosulást illeti, úgy látjuk, hogy a rabbinus- és tudósítókön kívül még a sokaság körül még a plutokratia és a magasabb rangú államhivatalnokok családjai válnak ki; ez osztály viszi a zsidó érdekek kormányát és talál engedelmességre. Franciaország zsidósága között a jótékony nagy foku; magában Párizsban 30 férfi- és nőegyesület van, melyek egymást kölcsönösen támogatják. Mint a legkiválóbbakat a 39 tagból álló „Comité de bienfaisance“ s a legutóbbi időben alapított „l'Union israelite“ és „l'Union des Dames israelites“ c. egyesületeket említjük fel. Ezen kívül számos mintaszerű jótékonyági intézet van Franciaországban.

A francia zsidók haladnak hazájuk polgárosodásával és számos zsidó tanító és tanár van a különböző tan-

intézeteknél alkalmazva. A zsidó tanulók rendszeren első rangú jutalmakat nyernek.

Hiresek a zsidó orvosok, mint minők Seé, Meiyer, Hayem, Strausz, Ulma, Leven, Berheim. Vannak külön zsidó könyvtárak. Az alliance könyvtárában 10,545 könyv van; a könyvtár 60000 franknyi tőkével bir. Öt francia nyelvű zsidó lap jelen meg. A alliance maga is ad ki zsidó műveket, másokat segélyben részesít.

A hivatalos adatok szerint 9 főrabbi, 26 rabbi és 25 segédrabbi van Franciaországban, az „archives israelitiques“ azonban 12 főrabbit és 20 rabbit mutat ki. Párisban 4 zsinagóga van. A vallásosság oly értelemben, mint a mi jámbor hitsorosainknál nem igen található, de azért a zsidók mindenkor sikra szállnak a vallásért. A héber nyelv inkább tudományos szempontból vizsgálatik, de a külföldi héber irodalom iránt nagy az érdeklődés.

A zsidókat 1791-ben emancipálták, amennyiben minden a zsidókkal szemben vallásuk miatt emelt korlátukat megsemmisítették. Az egyenjogúság teljes. Vannak zsidó képviselők, elöljárók, miniszteri és birói tisztviselők, egyetemi és gymnasiumi tanárok, tábornokok.

A francia zsidó miben sem különbözik más vallású polgártársától; és maga a létezett csekély antiszemita irodalom inkább nemzetgazdasági, mint hazafias szempontból támadta meg a zsidóságot. Nincs tehát min csodálkoznunk, midőn látjuk, hogy az „Anti-juif“ és antiszemita lapjai régen befejezték pályafutásukat és mondhatjuk hogy Franciaországban vallása miatt nem üldöznek zsidót.

Ugyancsak példát vehetne néhány ország, mely oly nagyra van szabadelvűségével — és mégis az intollerancia, a felekezeti gyűlölség mélységes örvényébe sülyedt.

TÁRCSA.

Zsidók városa.

(Íratott a zsidók sátoros ünnepén Szaloniki városában.)

Alig van város a keleten, melyet annyira joggal illetné a fennirt cím, mint az ősz Szaloniki. Nem csak azért, mert e város 140 ezer lakosai közül 95 ezer Izrael fiaiból valók, hanem leginkább azért, mert a város külseje is — legalább most a sátoros ünnepek alkalmával — annyira magán hordja a zsidó jelleget, hogy a régi Jeruzsalem sem képzeltem magamnak más kinézésűnek.

Magában a városban egy másik város építettett fel. A nyilvános tereken és utcákon végtelen sora a virágokkal, koszorúkkal, szőnyegekkel és egyéb diszítésekkel ékesített, zöldágakkal fedett, csinos négyszegletű sátraknak huzódik. Az ünnepet megelőző napon a zsidók, mintha csak mindnyájan sátorépítőknak születtek volna, kora reggeltől késő délutánig ézrével foglalatoskodtak sátraik felállítására körül és mikor beesteledett, ott állott a sátrak városa a nagy város közepette.

Nem tulzok, ha 8000-re teszem e sátrak számát; mert ezek nem csak az utcákat és tereket töltik el, ha-

nem az udvarok és a házak lapos tetei is ilyenekkel telvék. Egyetlen gazdag zsidó háztetején 19, mond tizenkilenc kis sátort olvastam és ezek a magasban épített zöld házacskák sajtószerű, gyöngyözü látványt nyujtanak.

Szalonikiban nincsen zsidó, ki sátoros ünnepen kőből épített házában étkeznék; a zsidók legnagyobb része az egész hét napon át nem látja háza belsejét; ott alszik, ott mulat sátrában és ha mégis felkeres egy szilárd épületet, az csak a zsinagóga lehet.

Keresztyének és mohamedanok ezeket az építkezéseket mint minden évben ismétlődő, megszokott valamint a legnagyobb egykedvűséggel nézik; eszükbe sem jut megütközni a városnak ilyen módon való elfoglalásán. A tradíció, hogy Szalonikit egykor zsidók hódították meg és építettek fel *) még a török és görök lakosság közt is annyira megrögzött, hogy nem is csodálkoznak rajta, ha a „jaudi“ — mint itt a zsidókat nevezik — a várost mint a magukékat tekintik.

És Szaloniki, Törökország eme fontos kikötőhelye, csakugyan a zsidók városa. A „kekcsik“ (csónokok) százai melyek a tengeröblöt ellepik, és melyek elébe mennek a hajóknak, hogy az érkező utasokat és árukat a városba szállítsák (a szűk tengernyelven, mely behuzódik a városba, nagyobb hajók nem közlekedhetnek) nagyon csekély kivétellel zsidók által kezeltetnek, úgy hogy szombat napon alig látni csónokot a tengeren. Ezt a körülményt egyébiránt a hajóskapitányok annyira ismerik, hogy szombaton csak nagy ritkán kötnek ki Szalonikiban. De nemcsak a kekcsik vezetői és evezői, hanem a teherhordók, napszámók, kőművesek és hajómunkások is majdnem kivétel nélkül zsidók. Hogy a létező ipar és a viruló kereskedelem szintén a zsidók kezében van, azt alig kell mondanom.

(Folytatása a következő számban.)

Millaud Ede.

A valódi liberalismus hazája ismét kimutatta, hogy megőrizte az elvek szentségét és utálattal fordul el izgága írócskák nevetséges badarságaitól.

Drumont fércművét, amely gyorsan felkapták, oly hamar, sőt sokkal hamarabb el is felejtették és a francia antiszemiták remélhetőleg lelépnek a színpadról.

A párisi hivatalos közlöny azt a hirt hozta, hogy Millaud senator középítészeti miniszterre neveztetett ki. Ugyan, mit szólnak hozzá a mi drágalátos ellenségeink? Már megint zsidó a miniszteri széken?

Hát bizony az úgy van, hogy akármiként torbékozolnak a jó urak, még talál az érdem elismerést, becsülik még az igazi tehetséget — még ha zsidó is.

Millaud Ede Tarasconban született ötvenhárom évvel ezelőtt. Huszonkét éves korában kerülete székhelyében, Lyonban, ügyvédiírodát nyitott és 1870-ben a kormány államügyésszé nevezete ki. E tisztéről egy év multán lemondott — mert nem akart sajtó pört indítani.

*) Erről bővebben más alkalommal. A szerk.

Ez a körülmény nagyon emelte népszerűségét; 1871 július 21-én 61,000 szavazattal megválasztották képviselőnek. A nemzeti gyűlés tárgyalásain élénken résztvett és ő volt az, aki ajánlotta, hogy III. Napoleon vagyonából fizessék ki a hadi sarczot.

Férfias jelleme nem engedte, hogy bármelyik párt elveit és eszméit vakon kövesse és azért daczára annak, hogy a szélső balpárt padjain ült, ellenkezve Blanc Louis indítványával, elfogadta az alkotmányt.

Hat év előtt a Rhone kerület senatorjává lett és a felsőházban nyert ülést, csatlakozott a köztársasági párthoz, melynek tagjai legnagyobb tisztelettel környezik a buzgó, iparkodó férfit.

De nem csak pártja, mindenki örömmel és meglepéssel fogadta kinevezését. A sajtó általánosságban szerencsésnek mondja a választást. R a n c a „Matinban“ cikket szentelve Millaudnak, odanyilatkozik, hogy szerencséje az országnak, hogy oly miniszter találtatott, ki az egész ország üdvére szolgál és kivált a mérnöki kar körében fenforgó helytelenségeket, vizzásságokat fogja orvosolni.

Bizonyára, Millaud megérdemli a kitüntetés. Művei nagy szelleméről, kitűnő szakértelméről legjobb tanúságot tesznek. Méltán lép előde, a szintén zsidó R a y n a l nyomába.

Kísérje Isten áldása uj, magasztos pályáján.

Gyöngyszemek a talmudból.

A közönség legnagyobb baja, ha vezérei maguk is oktalanok,

Jobb tiszter megbotlani a lábbal, mint egyszer a nyelvvel.

A kevélységet a balsors lesújtja, de a szerénység a bukás után is emelkedik.

Némely barátunk olyan mint az árnyék. Addig kísér bennünket, míg szerencsénk fénye világít.

Isten az emberre nézve nem talált üdvösebb áldást, a békénél.

Minden ember köteles fiát valami mesterségre taníttatni, hogy magát becsületes módon fenntarthassa.

Igazán gazdag az, a ki osztályrészével megelégszik, A ki felebarátját mások előtt megszegyeníti, olyan bünt követ el, mintha vért öntött volna.

Itélj meg mineen embert jobb oldaláról!

Előbb tanulj engedelmeskedni, azután parancsolni, Két igazi jó barátnak még egy tűnek a lyuka sem szük, de két ellenségnek a világ sem elég tágas.

Kinek a szive szük, annak a nyelve széles.

Ezer barát sem elég, de egy ellenség is sok.

Minden tudománynak célja a javulás és a nemes cselekedet.

Előbb magad javulj és csak aztán javíts másokat.

Ajtód tárva álljon; a szegények háza népéhez tartozzanak.

Felebarátod vagyona oly drága legyen előtted, mint

a magadé; fáradozzál a tudomány elsajátításával, mert ez nem maradhat reád örökségképen, s mindent, a mit teszesz, tégy magasabb ezélből!

Talmudista.

H I R E K

Hugó Viktor Jezaiasról. A legnagyobb francia író műveiben következő nyilatkozatot találjuk a zsidó nép kitűnő profétájáról: „Jezaias az emberiség feletti folytonos mennydörgés dübörgéseként jelentkezik. Egész lénye szemrehányás. Irálya olyan, mint az éji fellegek tornyosulása, hirtelen fakadó lángok világítják be sötét gondolkozása mélységét, biborszínben ragyogtatva nagyszerűségét; felkiáltunk önkéntelenül, hogy villámlik! Jezaias teljes erejével lép fel a gonosz ellen, mely a polgárosodásban a jót akarja tönkre tenni. Megálljt parancsal a hintók robogásának, az ünnepeknek, a diadaloknak. Látnoki szellemének hullámozása az egész természetet eltölti. . . . Küszöbén áll a polgárosodásnak és vonakodik belépni. Mint a pusztából kiáltó szózat hangzik szava, fenyegetve az embertömegeket, melyek a homoksivatag, a vadon, a forró szelek honában városokat építenek, amit igaztalannak tart, mert zsarnok és rabszolga mindenütt található, hol szilárd falak emelkednek, mert falak közt honol a gonosz, mely megméltelyezi az embereket, mert a sivatagon csak állatok, a városokban szörnyek lakoznak. És amit Jezaias akkor kortholt, a bűnök, melyek szolgálkká sülyednek, a gáztettek, melyek uralkodókká lesznek, most is megvannak.

— **Az angol zsidókról.** Egész Angliában, az utolsó népszámlálás adatai szerint, 110.000 zsidó lakik; 41,700 Londonban és 68.300 a provinciákban. A híres dr. Gibbon a Londoni halálozási viszonyokról kiadott jelentésében azon megjegyzést teszi, hogy a halálozás sokkal csekélyebb a főváros zsidó lakóinál, mint a nemzsidóknál. London egyik kerületében minden ezer nemzsidó lakosra 43 halálozás, míg 1000 zsidóra 20 halálozás esik. Dr. Gibbon e jelenség okát a zsidók tartózkodó életmódjában és gyermekeik jobb ápolatásában találja.

— **Zsidó miniszter.** Lapunk más helyén közöljük, hogy Franciaországban ismét zsidó ministert neveztek ki. Érdekesnek tartjuk e ténnyel kapcsolatban a Köln. Zeitg. azt a híret is regisztrálni, hogy Budapestről szerzett értesülései szerint Széchenyi grófit őfelsége körüli miniszternek fogják kinevezni. Helyébe W a h r m a n n M ó r nevezetnék ki kereskedelmi miniszternek.

— **(Zsidó főkonsul hagyatéka.)** A nem rég Berlinben elhalálozott Behrendt József főkonsul, ki landsbergi szegény sorsu zsidó szülőknek gyermeke volt, szülővárosa zsidó hitközségének 9000, a berlini zsidó községnek 150.000 és Berlin városának 300,000 márkát hagyományozott.

— **Berlin.** A porosz fővárosból írják, hogy a városi képviselőlet pótválasztásainál, daczára az antizemiták óriási erőfeszítésének, csak egyetlen jelöltjüknek sikerült győzelemre jutnia; kerületét eddigelő L ö w e L a j o s képviselte.

— **Három zsidó művész.** Őfelsége, a király e napokban a magyar műcsarnokban kiállított festmények közül a királyi várak fogadótermei számára kilenczet választott ki. Ezek közt három, zsidó művésztől való, még

pedig: „Gil Baba halála“ Eisenhut Ferencztől, „A honvéd“ Herzl Somától és „A bíró előtt“ Bihari Sándortól. Ez utóbbi kép előtt Ő felsége a királyné a műcsarnokban tett látogatása alkalmából elragadtatásának „Be gyöngyörű!“ szavakkal adott kifejezést.

— **Halottégetés.** Furcsa esetről értesítenek bennünket Berlinből. Löwenthal dr. egészségügyi tanácsos, azt követelte, hogy halála után égetessék el. E kívánalma nyilvánítása után nemsokára meghalt. Ugerleider dr. megtagadta lelkes közreműködését az elégetés ceremóniájánál, Maybaum dr. engedett a meghívásnak és szokott ékesszólásával dicsérte az elhunytat. A hamvakat néhány nap előtt temették el és ez alkalommal külön szerkesztett imát mondtak el. Tekintve hogy mind az evangélikus, papságnak megtiltatott, hogy halottégetéseknél résztvegyenek, ugyancsak különösnek mondhatjuk a reformált zsidók toleránságát.

— **A dicsőült Kohn Albert fia.** Kohn József e hó 20-án Toulon város praefektjévé neveztetett ki. A boldogult Kohn Albert, a zsidóság egyik legnagyobb jóltevője, tudvalevő pozsonyi származású volt.

— **Zsidó hős.** Egyik than-hoani (Anam) tudosítás magasztalva emlékszik meg Frank hadnagy vitézségéről. Frank, ki az anami vadász-ezrednél szolgált, a város elhagyott pontján ötven lázadótól megtámadtatván, oly bátran és kitartóan védekezett, hogy ellenségei futásnak eredtek. Husz sebből vérezve, haldokolva ért a francia táborba, hol bágyadt hangon mondta el az esetet, oda nyilatkozva, hogy boldognak érzi magát amiatt, hogy a francia dicsőséget emelte. Ezredese igen hízogó értesítést küldött az ügyben a főkormányzóhoz, a nem rég elhunyt Bert Pálhoz. Frank hadnagy elszázi születésű és Frank Áron, a lyoni konsistorium titkárának fivére.

— **Londonbói** írják, hogy Brill Jechiel, a Libanon és a Sulamith szerkesztője élte virágában elhunyt. Indiában született, Oroszországban nevelkedett és később Jeruzsálembe kerülve megalapította a Libanont, melyet azonban a török kormány betiltott. Elment Párisba, utóbb Mainzba és e városokban is kiadta a Libanont. Végre sorsa Londonban hányt, de a Libanont itt is be kellett szüntetnie. Talán ez törte meg szívét. Özvegye és gyermekei maradtak utána.

— **Izidor Lopez Lapuya** mozgalmat indított meg az iránt, hogy a zsidók Spanyolországba visszafogadtassanak. Az ügyről bővebben fogunk értekezni.

Iskolai ügyek.

— **Vidéki kör.** Neufeld Gusztav és Erber urak Nyitrán a megye összes izraelita tanítóhoz a következő felhívást intézték: Mélyen tisztelt kartárs ur! E megye minden izraelita tanítója tudomással bírhat már ama mozgalmról, mely megyénk központjából indult ki, s melynek célja a megye valamennyi izr. tanítóját az „Orsz. Magy. Izr. Tanítóegyesület“ zászlaja alatt egyesíteni és e megyé-

ben a központtal szervezeti összefüggésben álló, külön kört alakítani. Főleges szózaporítás volna az ilyen egyesülés előnyeit most részletezni, valamint annak hátrányait felsorolni, ha az ember egyedül, elszigetelten áll és jajával, bajával kivüle senki sem törődik. A vidéki kör alakításának eszméje meg van érve, csak a kivitel van még hátra. De, hogy a kivitel sem marad el sokáig, erre biztosító tőkének tekintjük e megye izr. tanítóinak előrehaladott értelmességét, melynélfogva iparkodni fog olyan egyesületnek tagjává lenni, mely közel egy negyed évszázad óta működik az izraelita oktatásügy felvirágoztatásán és a hazai izraelita tanítók sorsának javításán. Az alakítandó vidéki kör támogatni fogja a központot működésében, a mi bizonyítást fogja eredményezni, hogy ott, a hol közbenjárásra szükség van, az rögtön és intenzívebb mérvben történhesék. Az alakuló közgyűlés idejéül a „Libertinyi jubileum“ megünnepelesének napját és helyéül a nyitrai izr. hitközség tanácstermét határoztuk meg. Az alakuló közgyűlés napirendje: 1.) Megnyitó beszéd. 2.) Ideiglenes elnök és jegyző választása. 3.) Tisztviselők választása. 4.) A vidéki körök elfogadott alapszabályainak felolvasása. 5.) Az első rendes közgyűlés idejének, helyének és napirendjének meghatározása. 6.) Indítványok. Meg vagyunk győződve, hogy nem fog e megye izr. tanítói közül ezen alakuló közgyűlésről senki sem hiányozni, a mi legszebb bebizonyítása volna annak, hogy e megye tanítói nem akarják nélkülözni az egyleti élet előnyeit. Nyit.án, 1886. évi november hó 21-én. Nyájas kartársi üdvözléssel: Neufeld Gusztav, Erber Lipót, választmányi tagok.

— **Iskola felavatási ünnepély.** Pásztóról a következő tudósítást vesszük: Sikerült ünnepélynek voltunk a napokban tanui Salgó-Tarjánban. Az ottani izr. iskolai ifjuság régi roskadozó bérházából az ujjonau épült csinos külsejű és kellőleg felszerelt iskolába költözött, melyet e mindinkább virágzásnak induló gyári város derék izr. polgárai építettek. Délután 2 órakor vonult a gyermekesereg nemzeti színű lobogóval élükön az új iskola udvarára, hol diszes közönség gyűlt össze. Kevéssel két óra után jelent meg a nógrádinegyei kir. tanfelügyelő, nsg. Komjáthy Anzelm kir. tanácsos, mire az ünnepély a „Himnus“ eléneklésével vette kezdetét, melyet a mintegy 22 tagból álló salgó-tarjáni tantestület derék karmestere, Pásztói László vezetése mellett produkált. A hitközség áldozatkész elnöke Weinberger S. megható szavak kíséretében adta át az iskola kulcsokat Schvartz Mór iskolaszéki elnöknek, ki ezeket azon ígérettel vette át, miszerint egész erejével oda fog hatni, hogy az új épület az iskola nevet minél hamarabb kiérdemelje. A vendégek azután a tantermek egyikébe vonultak, hol a tanfelügyelő úr a jelenlevőket üdvözelvén, és köszönetet szavazván mindazoknak, kik az iskola felépítéséhez bármikép hozzájárultak, az iskolát megnyitottnak nyilvánította. Következett egynehány beszéd, melyek közül Gönczöl köszönbánya-társulati vezértanító és Schlesinger Ármin izr. hitk. tanítóé említésre méltók. Ez utóbbi sziverehető szavaival és elragadó ékesszólásával a

közönség nagy részét könyekre fakasztá. Eichner Miksa izr. tanító pedig próbatanításképen igen ügyesen fejtegeté az alkotmánytanból a polgári jogok és kötelességeket. Az ünnepélyt befejező banketten az első toasztot Weinberger hitk. elnök mondta Ő Felsége, a királyra. A tanfelügyelő ur pedig Weinbergert, Rosenzweig pásztoi tanító a tanfelügyelőt éltette. Ft. Ruttkay Sándor ev. lelkész ur a testvériességet és egyetértést éltette, mely Salgó Tarján polgárait valláskülönbség nélkül összefűzi, Kugel Iguác pásztoi tanító pedig a nőket, kik a vendégekről oly bőkezűleg gondoskodtak. A vig kedv majdnem reggelig tartott. Pásztó, 1886. nov. 23-án. Rosenzweig Mór, néptanító.

— „Az Anker“ A legutolsó évi zárlat szerint a halálesetre nyereséggel biztosítottak az évi díj 24%-kát kapják osztalékképen. Az 1885-ik évben lejárt gyermek-biztosításokra (E táblázat) 37.2% nyereségyosztalék esik s így minden biztosítottl 000 frt helyett nyereséggel együtt 1372 frt fizettetett. Folyó év október hóban 613 bevallás 1.422.677 frt. összeggel lett benyújtva. Kiállított 533 szerződés 1.133, 807 frt tőkéről. 1886 január 1-től benyújtott 6988 bevallás 16. 696. 186 frt összeggel, s kiállított 6532 szerződés 15.452.590 frt tőkéről. A biztosítási állomány 1885-végével 73928 szerződésben 146.605 frt volt. Fenállása óta a társaság lejárt biztosítások után 40 millió frtot fizetett. Díjtáblázatok s felvilágosítások a magyarországi vezérügynökségénél. Budapest, V., Gizella-tér 6. szám alatt nyerhetők. 1886. november 1-től Deák-tér 6. sz. a társulat saját házában.

Schlenker és Kovács

a n. é. közönség becses figyelmébe ajánljuk

KÖNYVNYOMDÁNKAT,

melynek czélszerű berendezése minden szakmába vágó nyomtatványok elkészítését lehetővé teszi.

Ügyvédi, üzleti nyomtatványok, röpiratok, hirdetések, könyvek, legjutányosabb áron legpontosabban készítettnek.

Tisztelettel

Schlenker és Kovács,

Akadémia-utca 7. sz.

A tisztelt olvasókhoz!

Az „Egyenlőség“ néhány nappal ezelőtt tulajdonomba átment, és a jelen szám már szerkesztésem alatt jelent meg. Magamra vállaltam a kiadói teendőket is, úgy, hogy e lap összes agendái egy kézben összpontosulnak.

Tudom, nem csekély a feladat, melyet magamra vállaltam, de tudom azt is, hogy a mit ügybuzgóság és jóakarát kivihet, azt ki fogja vinni Isten segítségével az én csekély erőm is.

„Egy ily lap nem prosperálhat Magyarországon!“ ezt mondták sokan az „Egyenlőség“ keletkezésekor; pedig rövid egy hónap múlva annyi előfizetője volt, hogy sok napilap megirigyelhette; a lap maga valóságos erősségé vált.

Én akkor a nyiregyházi tudósításokat küldöttem be és, ha jól emlékszem, az olvasók megváltak velem elégedve.

Ma persze az **olyan** lapra, aminő az „Egyenlőség“ akkor volt, Istennek hála! — nincs szükségünk és hasonló tudósításokat megírni — bizom a Mindenhatóban — soha többé nem fog kelleni.

De igen is kell a magyar zsidóknak egy **magyar-zsidó organum**, a mint hogy vannak az angol, francia, olasz és német zsidóknak, angol, francia, olasz és német organumjai.

Németországban 200 ezerrel kevesebb zsidó van, mint minálunk Magyarországon, de azért ott **11 zsidó lap** tartja fenn magát; no de erről nem is szólok hiszen Olaszországban is, a hol körülbelül annyi zsidó van, mint nálunk Budapesten, **3** olasz zsidó lap virul.

Azt fogják azonban felhozni, hogy az „Egyenlőség“ nem volt **ilyen** lap, azért hanyatlott; mert, mi tagadás benne: hanyatlott. Lehet hogy ebben igazuk van, én, mint sok más, a nagy harcok után elváltam e laptól, átvettem egy másik zsidó lapot, mely fennáll és virul, de az nem magyarnyelvű, bár minden ízében hazafias és szabadelvű; sokan az „Egyenlőség“ közönségéből talán még el sem tudnák olvasni.

Mondom, lehet hogy az „Egyenlőség“ később nem felelt meg egészen annak, mit egy magyar zsidó laptól joggal elvárhattak; hiszen akárhányszor tapasztaljuk, hogy lehet valaki a legbátrabb, a legkitünőbb a **harcban**, a miből azonban nem következik még, hogy a békebíró állását is oly jelesen betöltheti.

De lehet az is, hogy a magyar zsidók között magyar zsidó lap egyáltalán nem tarthatja fenn magát. Hogy én **nem így** vélekedem, mutatja jelen vállalatom.

En a szó legszebb értelmében magyarnyelvű **zsidó organumot** akarok magyar hitsorsosaimnak nyújtani; olvassák el ezt az első számot — mert én olybá tekintem, mintha egészen új lapot inditanék — azon leszek, hogy a többiek se legyenek rosszabbak.

Rajta leszek, hogy kitágítsam a jeles munkatársak körét, rajta leszek, hogy **megnagyobbítsam magát a lapot is**, csak a tisztelt olvasóktól függ, hogy ez utóbbi mennél előbb megtörténjék.

Összeköttetéseimmél fogva a bel- és külföldi zsidó körökkel, szerkesztőségekkel és egyesületekkel abban a helyzetben leszek, hogy olvasóimnak oly lapot nyújthassak, mely kiállandja a versenyt kiváló külföldi lapokkal is; nagy gondot fordítunk majd a lap **pontos és rendszeres megjelenésére** és megteszünk mindent, hogy a tisztelt előfizetők kívánalmainak pontosan megfeleljünk.

A lapnak évi előfizetési árát leszállítom 8 frtről 7 frtra; rabbik, — tanítók és községi hivatalnokoknak **6** forintért küldjük, vidéki levelezőinket még nagyobb előnyben részesítjük.

Még csak a hitközségek tekintetes elnökségeihez intézzük azon kérésünket, esetleges **pálya-hirdetéseikkel** lapunkat sziveskednének felkeresni; segítsék ez által lapunkat azzá tenni, a mivé lennie kell: **A magyar zsidó hitközségeknek és hivatalnokainak organumává**. A hitközségi jegyző- és anyakönyvi vezető uraknak, kik lapunk érdekében buzgolkodnak, azonnal tiszteletpéldányt juttatunk, mihelyt 4 előfizetőt küldöttek be.

Azon tisztelt urakat, kik előfizetésükkel hátramaradtak, tisztelettel felkérjük az előfizetési pénzeket mennél hamaráb az alább következő czim alatt beküldeni, hogy a lap szétküldése hiányt ne szenvedjen.

SZABOLCSI MIKSA

az „Egyenlőség“ szerkesztője és kiadótulajdonosa.

Tisztelt előfizetőinket, levelezőinket és jóakaróinkat kérjük, hogy bármily nemű küldeményeiket a következő czimmal ellátni sziveskedjenek:

☛ „Egyenlőség“ szerkesztősége Arany János-utca 1. ☛